

daarbij sodaanige putrefactie, dat men qualijc daerbij harden kon" ¹⁾).

Soms openbaarde zich de sterfte in massa zonder dat men de doodsoorzaak kon vaststellen. Wij denken daarbij soms aan zielsziekten. Zoo zond in ditzelfde jaar „de E. Heer Pieter Valckenier" slaven naar St. Eustatius, „van eene natie die geen mensch in deze gewesten kan verstaan". Daarbij „sterven van deze soort meest allen" en de kooplui weigerden daarom hen te koopen ²⁾). Vermoedelijk slaven uit het verre achterland van een nieuwen „aangeboorden" stam. Dat zij zich in geheel onbekende omgeving nog bovendien niet verstaanbaar konden maken, zal hun lijden wel doodelijk gemaakt hebben.

Het zou geen zin hebben met deze opgaven voort te gaan ³⁾). Wij vonden dus deze cijfers:

aangekomen	562.	Dooden	92.	Aan wal nog	—
„	558.	„	103.	„	„
„	644	„	46.	„	41
„	722.	„	85.	„	—
„	517.	„	44.	„	—
„	747.	„	71.	„	—
„	—	„	72	„	—
„	627.	„	70.	„	50?

Het ligt voor de hand ze te vergelijken met die van andere slavenhandelende natiën. Hier zijn de Denen.

1698. Schip Copenhagen Bourse. Van de Kust met 506 stuks. kwam op St. Thomas met 259. Aan land nog † 37.

1698. Schip Christian V. Kwam op St. Thomas met 353 stuks, zijnde $\frac{2}{3}$ der ingeladenen.

1700. Schip Frederik IV. Kwam op St. Thomas met 238 stuks, zijnde onderweg 300 gestorven ⁴⁾).

In het algemeen, rekent Westergaard, liep het sterfteverlies van 10 tot 55 %. en hij maakt elders de opmerking, dat de Hollanders hunne ladingen met het minste verlies over den Oceaen brachten. ⁵⁾

¹⁾ Lindesay aan X 12 Mei 1725, port. no. 3 fol. 323.

²⁾ Lindesay aan X 24 Juli 1726, *aldaar* fol. 326. Pieter Valckenier was toen directeur-generaal van de Kust als opvolger van Abr. Houtman, die in 1723 was overleden, Eekhof, *De negerpredikant Capitein*, blz. 7 noot 3.

³⁾ Een enkel cijfer voor Curaçao. Gouv. Nic. van Liebergen was een groote slavenbeul. In 1679 stierven van de 4847 aangevoerde slaven er door zijne verwaarloozing 1196, Hamelberg *a. w.* I 65 noot 2. Zie ook blz. 77 noot 4. En aan de Kaap bracht het schip Amersfoort 27 Maart 1658 de slaven aan wal van een prijs gemaakten Portugees, „welck al tot op 170 stucx nae overleden ende noch vele heel sieck waren, mitsgaders meest bestonden in meysjens en kleyne jongens, Jan van Riebeeck, *Dagverhaal* II 365.

⁴⁾ Westergaard *a. w.* pag. 146, 147, 321.

⁵⁾ *Aldaar* pag. 144, 142.